

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszdik évfolyam.

X. füzet.

1881. Októberhó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

Fafogyaték beszáradás következtében.

A fa számos kitűnő tulajdonságai mellett egy nevezetes hátránnyal is bír, melyet a közéletben úgyszólván naponként észlelhetni, s mely a fát bizonyos czélokra való felhasználásból ha nem is zárja ki tökéletesen, de legalább követeli, hogy az előbb kellőleg elkészítettessék. Értem itt a fabeszáradást, a melylyel a faiparosoknak oly sokat kell küzdeniök, a fatárgyakkal bíró magán embereknek pedig annyi sokat szenvedniök. Kérdem, van-e köztünk valaki, a ki nem tekintve a szaktéren észlelteket, butorain, lakházának ablakrámaín, szárnyain és ajtain vagy pedig a szoba padozatán vagy végtére drága hangszerein és egyéb fatárgyain a fának e rosz tulajdonságáról nem győződött volna meg, s kinek ne eredt volna még ez okból kellemetlenség vagy pénzbeli kiadás? Bizonyára nem mondhatja ezt senki! S ha a dolog így áll, akkor kötelességünk, tudván azt, hogy az ellenség felismerésében annak legyőzése is rejlik, a fa e rosz tulajdonságának teljes felismerése által

arra törekedni, hogy azzal a közéletben, ha nem is kármentesen, de legalább mérsékeltebb kárral megbirkózhassunk. Ha a fa beszáradásának mérvét ismerjük, idejekorán intézkedéseket tehetünk, hogy e körülmény a fa feldolgozásánál és annak alkalmazásánál minket ne gátolhasson s későbben kárunk ne lehessen.

Ezen bevezetésemre tisztelt szaktársaim azt fogják felelni: „hiszen mi a fának e tulajdonságát régóta ismerjük s az arra vonatkozó tapasztalati adatokat minden szakkönyvben meg is lelhetjük.“

Igazat adok tisztelt szaktársaimnak, s ez alkalommal csupán azt az egyet bátorodom állítani, hogy a tapasztalati adatok gyűjteménye soha sem teljes, s minél nagyobb számmal rendelkezhetünk olyanokkal, annál tökéletesebb meggyőződésünk s annál határozottabb lehet fellépésünk.

Én jól tudom, ép úgy mint tisztelt szaktársaim is, hogy a fa a hosszrostok irányában legcsekélyebb mérvben, a bélsugarak irányában tetemesebben, s a bétől a körület felé a törzs ivszelője (húrja) irányában végtére legnagyobb mérvben szokott beszáradni.

Gayer Károly szerint e beszáradás első esetben alig veendő tekintetbe, második esetben 50/0-ig, harmadik esetben pedig egészen 100/0-ig mehet, s miután alkalmam akadt az ungvári fenyőfát ez irányban megvizsgálhatni, alkalmoszerűnek találom tisztelt szaktársaimmal közölni azt, hogy mennyire felelnek meg Gayer adatai az itteni tapasztalatoknak.

Reismann Hermann és Glük Ignác vállalkozók egy év előtt azon kérelemmel fordultak az ungvári főerdőhivatalhoz, miszerint tekintettel az általuk itt vásárolt fenyőanyagokon, különösen a fenyődeszkákon hosszabb raktározás mellett tapasztalt beszáradási fogyatékra, a deszkák az egyes osztá-

lyoknál kiszabott rendes méretektől eltérőleg, szélesebbre és vastagabbra vágassanak az itteni zúgó telepi fűrészen.

Az ungvári főerdőhivatal előbb nevezett vállalkozók előadott kérelmét figyelembe véve, az előállítandó deszkákra nézve következő méreteket alapította meg ideiglenesen, úgy mint:

a) a szélességre nézve:

33 cm. helyett	33.75 cm.
30 cm. „	30.75 cm.
29 cm. „	29.5 cm.
26 cm. „	26.5 cm.

b) a vastagságra nézve:

2.5 cm. helyett 2.7 cm-ert, egyuttal azonban 160 db. deszkát raktároztatott, részben a deszkaszinben, részben befedve kint a szabadban, s bizottságilag s jegyzőkönyvileg állapította meg azok méreteit, (kár ugyan, hogy csak a szélességre s tekintet nélkül a deszkáknak a bétől való sorrendére nézve) a célból, hogy azok egy év multával ismét bizottságilag felmérve, az itteni fenyődeszkák beszáradásának kipuhatolásához kellő adatokat szolgáltatassanak.

Miután azon bizottságba, mely az év elmultával a deszkákat ismét felmérni volt hivatva, én is szerencsés voltam résztvenni, a merev hivatalos természettel bíró cselekvésemet tanulmányozás tárgyává is tettem, s miután az első bizottság működése alkalmával, a deszkáknak a bétől számítandó sorrendére nézve elmulasztottakat (mert ez akkor nem volt szükséges) utólagosan telhetőleg kipótolván, a következő adatokat állithattam össze:

A deszkaszinben raktározva volt 37 db. deszka szélességén egészen véve $1.905\frac{0}{0}$ -nyi beszáradás észleltetett, holott a szabadban azonban, közvetlen ázás ellen védett állapotban, raktározott 123 db. különféle osztályu deszkán átlagban $1.703\frac{0}{0}$ -kot tett.

A deszkák egyes osztályainál a viszony nem változott, miután az osztályok a deszkák szélességétől függően, egyenes arányban viszonylanak egymáshoz.

A deszkaszinben raktározott 37 db. próbadeszka 4 rakatba volt elhelyezve, s azok közül a falhoz legközelebb fekvő a legcsekélyebb beszáradást, azaz 1.875% -ot mutatott, a többi három rakat pedig egyformán 1.905% -ot.

A rakatok felső deszkái az alsókkal a földhöz közelebb fekvőkkel összehasonlítva 1.985 és 1.925% beszáradást szenvedtek.

A deszkaszinen kívül raktározott 123 db. próbadeszka az észak-déli irányra keresztbe fekvő 6 rakatban, a fűrészhajtó-vizét levezető csatorna mentén volt elhelyezve úgy, hogy az első rakat közvetlen a csatorna parton s úgy ez, mint a többi rakat, a csatornával párhuzamosan feküdt.

Az első rakat, a mely a csatornához legközelebb esett s a déli napnak legkevésbé volt kitéve, a deszkák szélességének 1.510% -nyi átlagos beszáradást mutatott. E rakatban a legalsó 5 db. deszka 1.188% -ot, a legfelső 5 deszka pedig 1.599% -knyi beszáradást szenvedett. A víztől legtávolabb, s a déli napnak leginkább kitétt utolsó, avagy a 6-ik rakatban lévő deszkák szélességén 1.768% -nyi átlagos beszáradás lett megállapítva, s itt a legalsó 5 db. deszkán 1.354 és a legfelső 5 db. deszkán pedig 2.077% -nyi, a deszkák szélességére vonatkozó apadás lett kiszámítva.

A deszkák a bétől számítandó sorrendbe foglalva, az aszásra nézve következő adatokat szolgáltatottak:

A bét magába foglaló közép deszkáknál, s azok szélességére nézve, 1.278% , a deszkával szomszédos és a ramasz közepétől számítandó I-ső oldaldeszánál 1.343% , II-nál 1.980% , III-nál 2.001% , IV-nél 2.499% -nyi beszáradási apadék mutatkozott.

A deszkák vastagsága átlagban 2·8 cm.-rel lett konstálva, s miután a vastagság az első mérésnél tényleg nem méretett s a kimutatásba csupán a deszka vastagságának jelzése céljából 2·5 cm.-rel lett felvéve; erre nézve ez alkalommal csupán az állitható, hogy a próbadeszka vastagabbra vágatott, mint ezt az egy évi beszáradás követelte volna.

A hosszúság egyáltalában 6 cm.-rel ugyan, de pontosan nem lévén felmérve, jelen összehasonlításnak tárgyát nem képezte.

Ha már most az előbb felsoroltakat egybefoglaljuk, úgy találjuk, hogy az I. oszt. deszka itt Ungvárott 33.₅₈ cm, vagyis kikerekítve 33.₆ cm, II. oszt. deszkák 30.₅₃ cm, vagyis kikerítve 30.₅ cm, III. oszt. deszka 29.₅₁ cm, vagyis kikerekítve 29.₅ cm, s a IV. oszt. deszka végtére 26.₄₆ cm, vagyis kikerekítve 26.₅ cm.-nyi szélességben lenne vágandó, s hogy a beszáradás pótlására szánt szélességi toldalékot az ungvári főerdőhivatal e próba megtétele előtt is, a mint azt az előbbiekből látni is lehet, elég pontosan határozta meg.

Azt látjuk továbbá ezen adatokból, hogy fenyődeszkák-nál a száradás rendes deszkaszínekben tökéletesebb, mint a nyílt raktárban őrzött anyagnál, s hogy továbbá a kiszáradás annál tökéletlenebb, minél közelebbre fekszik a deszka valamely nagyobb testhez, tehát itt első sorban a földhöz, azután más nagyobb rakatokhoz, falakhoz stb. s hogy végtére víz közelében raktározott fenyődeszka, a mint ez igen természetes is, kevésbé szárad ki, mint a víztől távolabb fekvő.

Hogy az itt elősorolt beszáradási százalék a Gayer Károly által kimutatott százalékot messziről sem közelíti meg, ennek okát másban nem tudnám keresni, mint abban, hogy a rönkö, a melyből a próbadeszka vágatott, már hosszabb időn át szárazon feküdvén, a rendes deszkánál szárazabbat adott, vagy pedig, hogy nevezett szerző által felállított száradási

apadék túlságosan magas, vagy pedig végtére, hogy az ungvári fenyőramasz túlélte állabokból származván, s egyáltalában a fa, az évülés némi jeleivel birván (erschrockenes Holz,) a kiszáradásnak kevésbé van kitéve. E kétely további felderíthetése céljából ujabbán ismét raktározattam deszkákat s azok felvételénél mindazon körülményre is, a mely az első próbánál tökéletes figyelemben nem részesült, tekintettel voltam s reményem, hogy egy év leforgása után sokkal könnyebb lesz e téren itt eligazodni.

Nagyon üdvös lenne minden esetre, ha a többi fűrészüzlettel foglalkozó kezelők e csekély fáradságot nem kimélve, hasonló próbákat tenni s azok eredményét szakközlönyünkben nyilvánosságra hozni el nem mulasztanák.

Ungvárott, 1881.

Belházy Jenő,
m. k. erdőtitkár.

Cserzési eredmények az esztergomi főkáptalan szt.-benedeki uradalmában.

Közli: B a u d i s s Ernő, káptalani gazdatiszt.

E sorok szerény czáfolatul akarnak szolgálni e lapok III. füzetének 193. lapján közölt cserkéregüzem ismertetés számadatainak alapossága ellen.

Az esztergomi főkáptalan szt.-benedeki uradalmában kezdeményezett cserkéregüzem legelső ismertetése hozzám tartozott volna, miután a hivatolt közleményből kifolyó eredmények eredetiségéről, mint minden más befolyásoktól ment kezelője s önálló akkori számadójának egyedül nékem lehetett tárgyilagos tudomásom.

Az „Erdészeti Lapok“-ban az elért eredményt már csak azért sem közöltem, nehogy eme szakmában dilettransképen